

de Rechtspraak

GRIFFIE EERSTE KAMER

NR. 157642.12

RUB.

DATUM

16. JUN 2016

KOPIE

VERW.

Raad voor de rechtspraak
t.a.v. mr. F. C. Bakker
Postbus 90613
2509 LP DEN HAAG
Cc:
College van afgevaardigden
NVvR

Centrale
Ondernemingsraad
Rechtspraak

Bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM DEN HAAG

datum 15 maart 2016
contactpersoon D. Doeleman, ambtelijk secretaris
doorkiesnummer 06-52807095
e-mail ditte.doeleman@rechtspraak.nl
ons kenmerk COR/uit/2016-07/DD
uw kenmerk UIT 9429 HRM&OO/KEI/PN
onderwerp Ergonomierapport TNO en uitwerking aanbevelingen

Correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP DEN HAAG

www.rechtspraak.nl

Geachte heer Bakker,

Bij brief van 9 februari 2016 heeft u het TNO-rapport 'Ergonomie en digitalisering van de rechtspraak' van 14 december 2015 en de door TNO en de werkgroep ergonomie gedane aanbevelingen ter informatie aan de COR verstrekt. In uw brief meldt u dat de presidenten hebben aangegeven in te stemmen met de aanbevelingen van TNO en de werkgroep ergonomie. Het PRO heeft uitgesproken het van groot belang te vinden dat dit onderwerp wordt opgepakt en heeft toegezegd dat ergonomie expliciet onderdeel zal zijn van de pilots, die in het kader van de KEI-releases worden ingericht.

Ook de COR vindt het van groot belang dat het onderwerp ergonomie binnen de Rechtspraak wordt opgepakt. Het TNO-rapport laat zien dat de zorgen die medewerkers al langere tijd hebben ten aanzien van digitalisering van werkprocessen, terecht zijn. TNO concludeert immers dat intensieve digitalisering van werk en werkprocessen - in zijn algemeenheid - risico's met zich brengt op het gebied van gezond en productief werken. De voornaamste risico's hebben betrekking op fysieke klachten en cognitieve klachten (het minder snel van een beeldscherm kunnen lezen en het minder goed grip op een digitaal dossier kunnen krijgen). Voorts geeft TNO aan dat digitalisering van kenniswerkers vraagt om op een andere manier informatie te verwerven en te verwerken. De effecten hiervan kunnen de productiviteit en de kwaliteit van het product beïnvloeden en de werkdruk en kans op werkstress verhogen.

Bovendien benadrukt TNO dat een aantal rollen en werkzaamheden binnen de Rechtspraak uniek zijn en niet vergelijkbaar met werkzaamheden in andere organisaties. Daarbij doelt TNO op de hoge leeslast voor rechters en secretarissen met als bijkomend effect een minder taakgestuurde afwisseling in werk en lichaamshouding dan bij andere functionarissen, maar ook op het zich moeten kunnen eigen maken van dossiers waaraan men niet zelf aan de totstandbrenging heeft bijgedragen, het inzicht in en overzicht verkrijgen op grote en complexe dossiers en de regierol van rechters tijdens de zitting. Deze rollen en werkzaamheden zijn van groot belang voor de oordeelsvorming en vergen specifieke oplossingen om een optimale ondersteuning (zowel fysiek als cognitief) te realiseren. Sommige oplossingen zijn bekend en beschikbaar (hoog contrastbeeldschermen), voor andere zijn onderzoek en innovatie nodig (bijvoorbeeld ten aanzien van het navigeren in grote dossiers).

Voor rechters en secretarissen is het volgens TNO van groot belang dat in ieder geval de door hen gebruikte beeldschermen geschikt zijn voor intensief leeswerk en dus van een zeer hoge beeldkwaliteit

de Rechtspraak

datum 15 maart 2016
kenmerk COR/uit/2016-07/DD
pagina 2 van 4

zijn, zoals de Retina techniek van Apple of de e-ink techniek van veel e-readers (hoog contrastbeeldschermen).

Ten aanzien van het navigeren in grote dossiers concludeert TNO dat de bestaande voorzieningen voor de nu gedigitaliseerde dossiers (onder andere de in DIVOS opgenomen PR-zaken) niet volstaan. Grip krijgen op grote dossiers, navigeren, overzicht krijgen, inzicht in verbanden, maar ook in werklust vragen volgens TNO om een nieuwe zienswijze ten aanzien van het weergeven van grote dossiers. Waar veel van de ergonomische vraagstukken bij de Rechtspraak goed vergelijkbaar zijn met die bij andere kennis-organisaties, gaat het bij de grote dossiers om een onderwerp dat uniek is voor de Rechtspraak. Dit betekent dat er innovatief R&D-werk nodig is voor een effectieve digitalisering van grote dossiers. Zo zal het waarschijnlijk nodig zijn om grote dossiers op een andere manier te representeren dan met mappen en lijsten. Ook het snel navigeren in of navigeerbaar maken van grote dossiers, zodanig dat een gezonde en productieve werkwijze mogelijk is, is niet eenvoudig op te lossen met de bestaande middelen. De vraagstukken betreffen niet alleen de fysieke ergonomie (beeldschermindeling, muisklikken en dergelijke), maar ook en wellicht vooral de cognitieve ergonomie, waarbij het de vraag is of het ontbreken van de ruimtelijke informatie van kast, bureau en dossier kan worden gecompenseerd of gerepresenteerd in een digitale omgeving. TNO beveelt onderzoek aan naar bestaande inzichten en technieken, best practices (ook in het buitenland) en mogelijkheden voor het navigeren door digitale informatie (grote dossiers) en hoe deze in te passen in de ontwikkelingen binnen de Rechtspraaksystemen.

De duurzame inzetbaarheid en vitaliteit van de medewerkers dient volgens TNO te worden bevorderd door het creëren van een werkomgeving die uitnodigt tot houdingswisselingen en beweging. Daar kan het afwisselen van pc met bijvoorbeeld tablets of andere mobiele ICT aan bijdragen. TNO constateert dat de werkplekstandaard binnen de Rechtspraak gebaseerd is op traditioneel meubilair en dat sta-werkplekken niet of nauwelijks voorkomen. Een standaard (uniforme) werkplek (dus ook het 'one-size-fits-all' concept bij flexibele huisvesting) doet volgens TNO geen recht aan de specifieke eisen die de verschillende rollen, functies, werkzaamheden en personen binnen de Rechtspraak aan een werkomgeving stellen. Dit laatste wordt bevestigd door de bevinding van medewerkers in het primaire proces dat de huidige flexplekken hun taken en werk onvoldoende faciliteren.

In de overlegvergadering van 15 februari 2016 zijn het TNO-rapport en de aanbevelingen besproken. U herhaalde dat de Raad en de presidenten het belang zien van de door TNO gedane aanbevelingen. U stipte aan dat de aanbevelingen financiële gevolgen hebben en dat het feitelijk treffen van de door TNO geadviseerde voorzieningen - zoals bijvoorbeeld de invoering van hoog resolutiebeeldschermen - aan de gerechten zelf wordt overgelaten, waarbij het natuurlijke vervangingsmoment een rol zal spelen. De gerechten zullen zich volgens u een goed werkgever moeten tonen door het werkproces te laten voldoen aan de door TNO gestelde randvoorwaarden.

De COR heeft reeds in de overlegvergadering vraagtekens geplaatst bij dit scenario, waarin het kunnen voldoen aan de door TNO gestelde randvoorwaarden afhankelijk wordt gesteld van de financiële situatie van de gerechten en de natuurlijke vervangingsmomenten. De COR is van mening dat de financiële gevolgen van het treffen van de door TNO geschetste randvoorwaarden onderdeel behoren te

de Rechtspraak

datum 15 maart 2016
kenmerk COR/uit/2016-07/DD
pagina 3 van 4

zijn van het totale landelijke kostenplaatje van KEI, waarvoor de Raad dekking zal moeten zoeken. Mocht er geen dekking kunnen worden gevonden en/of dient desondanks te worden gewacht op de natuurlijke vervangingsmomenten, dan dient het proces van digitalisering volgens de COR vooralsnog 'on hold' te worden gezet.

De COR constateert dat het binnen de Rechtspraak-organisatie helaas gebruikelijk is om de invoering van het digitaal werken voor uit te laten lopen op het invoeren van de randvoorwaarden voor verantwoord digitaal werken. Wellicht was tot nu toe niet altijd duidelijk wat die randvoorwaarden inhielden. Thans liggen echter de door TNO en de werkgroep geschetste randvoorwaarden helder op tafel. Gelet hierop en het voorgaande is de COR dan ook van mening dat de Rechtspraak als werkgever de verplichting heeft medewerkers, van wie het werkproces *is* of *wordt* gedigitaliseerd, te ondersteunen overeenkomstig de door TNO en de werkgroep aangegeven randvoorwaarden.

In het belang van de medewerkers van wie het werkproces wordt gedigitaliseerd zal de COR dan ook bij elke komende nieuwe pilot, proeftuin of KEI-release uitgebreid aandacht besteden aan de vraag of de betreffende release voldoende 'TNO-proof' is. Verdergaande digitalisering binnen de Rechtspraak is naar het oordeel van de COR onaanvaardbaar indien niet minstens de conclusies en aanbevelingen van TNO voldoende in acht worden genomen. Mocht blijken dat daar niet aan wordt voldaan, zal dat gevolgen hebben voor de uitkomst van het medezeggenschapstraject.

Ten aanzien van de medewerkers waarvan het werkproces al deels of geheel is gedigitaliseerd dient de Rechtspraak op zeer korte termijn actie te ondernemen, zodat ook het digitale werkproces van deze medewerkers voldoet aan de door TNO en de werkgroep gestelde randvoorwaarden, waaronder in het bijzonder dat zij de beschikking krijgen over de door TNO geadviseerde hoog contrastschermen (los van de vraag of de aanschaf daarvan synchroon loopt met het natuurlijke vervangingsmoment).

Wanneer de Rechtspraak geen actie onderneemt bestaat er volgens TNO en de werkgroep een verhoogde kans op het ontstaan van klachten bij medewerkers met mogelijke uitval als resultaat. Dit als gevolg van te veel standaard werkopstellingen en beschikbare middelen die onvoldoende zijn toegespitst op de medewerker en zijn/haar taken. Daarnaast bestaat het risico op onnodig productiviteitsverlies door het gebruik van onvoldoende voor de taak geschikte middelen of niet adequate invulling van dagindeling of proces/systeem. Gelet op deze risico's ziet de COR, ten aanzien van de invoering van de door TNO en de werkgroep geadviseerde randvoorwaarden, weinig manoeuvreerruimte voor de Rechtspraak en staat de COR er op dat zo snel mogelijk wordt voldaan aan de randvoorwaarden.

In dat kader vraagt de COR (nogmaals) aandacht voor de medewerkers (vooral bij strafrecht) die al geruime tijd te maken hebben met een gedigitaliseerd werkproces zonder dat deze voldoet aan de door TNO geadviseerde randvoorwaarden. Regelmatig komen vanuit deze groep medewerkers (rechters en secretarissen) geluiden dat men - sinds de digitalisering van het werkproces - kampt met gezondheidsklachten (TNO: *"Een aanzienlijk deel van de gesprekspartners maakte melding van lichamelijke klachten als hoofdpijn, nekklachten, irritatie van de ogen"*). De COR wijst in dit verband op het TNO-rapport, waarin is vermeld dat het de verantwoordelijkheid van de werkgever is om de

de Rechtspraak

datum 15 maart 2016
kenmerk COR/uit/2016-07/DD
pagina 4 van 4

omstandigheden en randvoorwaarden te realiseren voor gezond en productief werken. Daarbij is het van groot belang dat klachten van de medewerkers over gezondheid en productiviteit en verzoeken om maatregelen en oplossingen serieus worden genomen. Het kan volgens de COR niet zo zijn dat de Rechtspraak als werkgever nalaat de randvoorwaarden voor gezond en productief werken te creëren en klachten van medewerkers over gezondheid en productiviteit - die in verband staan met digitalisering - negeert. De Rechtspraak dient dan ook zo snel mogelijk actie te ondernemen en ervoor te zorgen dat het werkproces van onder andere de medewerkers bij strafrecht zo snel mogelijk in overeenstemming met de door TNO geschetste randvoorwaarden wordt gebracht.

Ten slotte wijst de COR ook nog op de plannen om dit najaar grote strafzaken (MK-zaken) in DIVOS op te nemen, hetgeen niet te verenigen is met de conclusie van TNO dat er voor grote zaken een (andere) systeem-aanpak moet worden ontwikkeld met inbreng van ergonomische expertise. De COR legde deze kwestie aan u voor in de afgelopen overlegvergadering, waarbij de COR u ook nog eens expliciet wees op de omstandigheid dat gebruikers van DIVOS (ten aanzien van het werken met 'kleinere' dossiers in DIVOS) nu al gezondheidsklachten rapporteren. U gaf aan dat de aanpak van grote dossiers in een gedigitaliseerde omgeving zullen worden uitgetest door middel van pilots met DIVOS. Ook wees u er op dat aan medewerkers een hard-copy beschikbaar zal worden gesteld zodat zij alsnog beschikken over een papieren versie van het dossier. Ten slotte refereerde u aan het inzetten van innovatieve middelen ten einde het verlies aan productiviteit door digitalisering te kunnen ondervangen, zoals UseClark. De COR vindt dat deze maatregelen niet de oplossing vormen en het voorstellen van deze maatregelen versterkt de indruk dat de invoering van digitaal werken in de Rechtspraak voor *blijft* lopen op het invoeren van de randvoorwaarden daarvan. Overigens dient te worden opgemerkt dat UseClark weliswaar een middel is met potentie, maar zich thans nog in een pilot-fase bevindt. De enige juiste oplossing is het 'on hold' zetten van de plannen en de onderzoeken af te wachten naar een goede, passende oplossing voor het werken met grote dossiers in een digitale omgeving. De COR verzoekt u overeenkomstig te handelen.

De COR is zich ervan bewust dat een en ander grote financiële consequenties zal hebben en dat de ingezette KEI-reorganisatie forse vertraging kan oplopen. De COR is echter van mening dat dit de prijs mag en zelfs moet zijn voor het veilig stellen van de gezondheid van de medewerkers, nu deze immers het werkkapitaal vormen van de Rechtspraak.

Uiteraard is de COR graag bereid een en ander toe te lichten op de eerstvolgende overlegvergadering.

Hoogachtend,

Mr. A. Bijlsma
voorzitter Centrale Ondernemingsraad rechtspraak

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Aan de Centrale Ondernemingsraad Rechtspraak
d.t.v. Maritza Weggeman, ambtenaar van bijstand

Afdeling HRM&OO

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (088) 361 00 00
f (088) 361 00 22
www.rechtspraak.nl

datum 25 april 2016
contactpersoon Petra Noordermeer
doorkiesnummer 06-52737119
e-mail p.noordermeer@rechtspraak.nl
ons kenmerk UIT 9576 HRM&OO/KEI/PN
onderwerp Reactie op brief van 15 maart 2016 over ergonomierapport TNO
en uitwerking aanbevelingen

Geachte voorzitter en leden van de COR,

Op 15 maart 2016 ontving ik van u een brief over het rapport 'Ergonomie en digitalisering van de rechtspraak' van TNO en de voorgenomen uitwerking van de hierin gedane aanbevelingen. U uit in uw brief diverse zorgen over de gevolgen van de digitalisering voor de gezondheid van de medewerkers.

Zorgen over verantwoord digitaal werken

U geeft aan dat de invoering van het digitaal werken vooruit lijkt te lopen op het invoeren van de randvoorwaarden voor verantwoord digitaal werken. U geeft aan de Rechtspraak te willen houden aan de verplichting medewerkers, van wie het werkproces is of wordt gedigitaliseerd, te ondersteunen overeenkomstig de door TNO aangegeven randvoorwaarden. Iedere pilot, proeftuin of KEI-release zal hieraan worden getoetst. Verder geeft u aan dat er medewerkers zijn, van wie het werk reeds is gedigitaliseerd, die met klachten kampen waaraan onvoldoende wordt gedaan. U heeft grote zorgen bij het daadwerkelijke oppakken van de maatregelen en vindt dat de digitalisering/KEI en digitalisering van MK strafzaken niet door kan gaan als niet aan de zorgen op het gebied van gezondheid tegemoet wordt gekomen en in financiële dekking van noodzakelijke maatregelen wordt voorzien.

Verantwoorde voortgang van modernisering en digitalisering van de Rechtspraak

Het programma KEI heeft als doelstelling de modernisering en digitalisering van de rechtspraak. Ik deel volledig uw uitgangspunt dat de nieuwe werkwijzen niet mogen leiden tot gezondheidsproblemen van onze medewerkers. Om die reden is TNO verzocht uitgebreid onderzoek te doen naar de risico's van het digitaal werken bij de Rechtspraak op het gebied van gezond en productief werken en aanbevelingen te doen voor interventies en maatregelen over hoe hiermee om te gaan.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 april 2016
kenmerk UIT 9576 HRM&OO/KEI/PN
pagina 2 van 6

Ik ben mét u van mening dat het opvolgen van die aanbevelingen noodzakelijk is en gelijke tred dient te houden met de invoering van de nieuwe, digitale werkwijzen. Ik heb er vertrouwen in dat we dit op goede wijze gaan doen. Ik baseer dit vertrouwen op diverse reeds in gang gezette acties tot uitvoering van de aanbevelingen, maar ook op de herbevestiging van de urgentie van het onderwerp ergonomie in het PRO van 18 april jl., waarin we enkele concrete afspraken hebben gemaakt over zorgpunten uit uw brief. Ik hoop met de toelichting in deze brief een aantal van uw zorgen te kunnen wegnemen en ook bij u een grotere mate van vertrouwen te bewerkstelligen in de wijze waarop er binnen de hele Rechtspraak de komende tijd de noodzakelijke aandacht zal zijn voor ergonomie bij de invoering van het nieuwe, digitale werken.

Herbevestiging urgentie ergonomie in PRO

Uit uw brief valt een brede zorg op te maken over de vraag of de Rechtspraak als geheel het onderwerp ergonomie/verantwoord digitaal werken wel als voldoende urgent beschouwt. Hierbij ligt voor u de nadruk op het belang van een goed arbeidsklimaat voor iedere medewerker. Het aandacht hebben voor Arbo-omstandigheden van individuele medewerkers en het leveren van maatwerk oplossingen per taak- en vakgebied is hierbij essentieel. Aangezien dit een aangelegenheid is van alle gerechten is in het PRO van 18 april jl. deze urgentie uitdrukkelijk als gezamenlijke verantwoordelijkheid herbevestigd.

Spoedige inventarisatie huidige gezondheidsklachten in gedigitaliseerde werkprocessen

Ik ben met u eens dat het aanbeveling verdient op zeer korte termijn actie te ondernemen op klachten van medewerkers, van wie het werkproces al deels of geheel is gedigitaliseerd. In dit verband is in het PRO afgesproken dat binnen alle gerechten pro-actief met de lokale Implementatieteams wordt geïnventariseerd waar gezondheidsklachten (mogelijk) voorkomen en dat met de lokale Arbo functionaris passende maatregelen worden getroffen.

Aandacht voor ergonomie in iedere pilot, proeftuin, release van KEI

In iedere pilot, proeftuin of release van KEI zal er aandacht zijn voor ergonomie. Concreet is in het overleg met de COR Commissie KEI hierover al met u gesproken voor de evaluatie van de pilot voor Toezicht 2.0. Ook in de komende releases van Bestuur 1.0 en Civiel 1.0 zal hieraan uitdrukkelijk aandacht worden besteed.

In het PRO van 18 april jl. is de afspraak gemaakt dat prioriteit wordt gegeven aan het nemen van ergonomische maatregelen wanneer het proces of de uitrol van releases en pilots hierom vraagt.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 april 2016
kenmerk UIT 9576 HRM&OO/KEI/PN
pagina 3 van 6

Het PRO heeft uitgesproken dat investering in ergonomisch verantwoorde hardware (o.a. beeldschermen) en software nodig en nuttig is. Spir-it zal worden gevraagd te onderzoeken wat er nodig en mogelijk is en aan de hand daarvan een keuzemenu aan de gerechten aan te bieden.

Financiële dekking van ergonomiemaatregelen

Ergonomische maatregelen zullen door de gerechten vooral in de praktijk van het werk getroffen moeten worden. We zijn het erover eens zijn dat gezondheidsklachten niet mogen ontstaan doordat noodzakelijke maatregelen niet gefinancierd kunnen worden. Het is primair onze taak als verantwoordelijk werkgever om dat te voorkomen en subsidiair hebben we daarbij ook het gezonde zakelijke belang dat de kosten van investeringen in goede ergonomie bij lange na niet opwegen tegen de kosten van uitval. Noodzakelijke Arbo-investeringen moeten dus prioriteit krijgen. De in te richten projectorganisatie krijgt een rol in het inschatten van de financiële gevolgen, zodat het totale beeld betrokken kan worden bij de actualisering van de business case na de zomer.

Urgentie vanuit Raad voor stuurgroep Ergonomie

In het PRO heeft de Raad aangegeven urgentie te zetten op de stuurgroep Ergonomie, die dit alles gaat initiëren. De verantwoordelijkheid voor Ergonomie is van de programmadirectie KEI naar de Raad gegaan. Ergonomie is breder dan KEI en vergt, zoals TNO benadrukt, een integrale aanpak. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de projectorganisatie om in een periode van vier maanden tot een praktische aanpak van de aanbevelingen van TNO te komen. Een stuurgroep wordt samengesteld met Frans van Dijk als voorzitter en met inbreng vanuit gerechten, KEI, LDCR, Spirit en Straf. Momenteel wordt een projectcoördinator Ergonomie geworven. De gerechten en de lokale Arbocoördinatoren worden actief betrokken bij de vormgeving van de aanbevelingen en voorstellen. Doelstelling is om per september 2016 de aanbevelingen te hebben uitgewerkt. Ik zou het zeer op prijs stellen als u, als COR, wilt deelnemen aan de stuurgroep.

De relevantie van het onderwerp ergonomie heeft tot de afspraak geleid om ergonomie op te nemen in de planningsbrief en op die wijze ergonomie/inventarisatie van gezondheidsklachten bij de gerechten in de bestuurlijke overleggen aan de orde te stellen. Zo wordt rechtspraak breed inzicht verkregen in genomen en te nemen maatregelen.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 april 2016
kenmerk UIT 9576 HRM&OO/KEI/PN
pagina 4 van 6

Lopende acties over de aanbevelingen vanuit het TNO-rapport

Vooruitlopend op de projectorganisatie wordt er al aan de aanbevelingen van TNO gewerkt:

- Het inkooptraject is bijna afgerond, zodat externe ergonomie-expertise kan worden ingezet voor de uitwerking van de aanbevelingen, met name bij het opstellen van maatwerk-richtlijnen voor gezond digitaal werken (werkplek, ICT middelen en werkorganisatie) en het ontwikkelen van een plan van aanpak voor onderzoek wat nodig is om digitale interactie, lezen en navigatie door grote dossiers te optimaliseren. Ook is op deze manier externe expertise beschikbaar voor andere maatregelen.
- Een impact analyse wordt voorbereid voor het uitvoeren van een Proof of Concept van UseClark (software) om te onderzoeken of dit digitaal lezen makkelijker maakt.
- De gevolgen van het printen als persoonlijk hulpmiddel worden verkend.
- Er wordt een vergelijkend onderzoek uitgevoerd tussen drie aanbieders (Proread, ExplainIT en UseClark) door KEI opleidingen/Spirit en SSR betreffende trainingen inzake optimaal (beeldscherm)lezen.
- Ergonomie is binnen het procesontwerp als ontwerpcriterium opgenomen en zal in de simulaties worden betrokken om productiviteitsverlies beter te kunnen voorspellen.
- Er wordt een voorstel opgesteld door KEI-opleidingen en KEI-implementatie coördinatoren om ergonomie structureel in te bedden in implementatietrajecten en ook de lokale arbocoördinatoren te betrekken bij de lokale implementatieteams.
- Er wordt verkend op welke wijze structurele samenwerking tussen KEI en Spirit kan plaatsvinden voor innovatieve oplossingen bij digitaal werken bij de Rechtspraak.
- Er vinden gesprekken plaats over de wijze waarop de adviezen van het UX-team een hogere prioriteit kan worden gegeven.

Daarnaast is Spirit verzocht een onderzoek te doen naar hoog contrast beeldschermen en binnen twee maanden haar bevindingen te presenteren.

Straf

Een deel van de door u geuite zorgen heeft betrekking op de digitalisering van de strafrechtspraak. De digitalisering van Straf heeft een andere ontstaansgeschiedenis dan de KEI-deelprogramma's Civiel, Bestuur en Toezicht. Er is bij Straf een grotere afhankelijkheid van de ketenpartners (OM, politie), vandaar de gemaakte keuze voor de Taskforce Straf. Anderzijds gaan de personele gevolgen van de digitalisering van Straf volledig mee in de reorganisatie van het programma KEI. Het is goed hier op te merken dat voorgenomen besluitvorming over de digitaliseringsstappen bij Straf, net als voor de KEI-releases Civiel, Bestuur en Toezicht, ter advisering aan u zal worden voorgelegd.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 april 2016
kenmerk UIT 9576 HRM&OO/KEI/PN
pagina 5 van 6

Voor het onderwerp ergonomie geldt het uitgangspunt dat ook Straf in de pilots de TNO-aanbevelingen zal verwerken, in overleg met de stuurgroep Ergonomie, waarin Straf ook zal deelnemen.

Huidige klachten gebruikers DIVOS

U vraagt in uw brief aandacht voor medewerkers, vooral in de strafrechtspraak, die al geruime tijd te maken hebben met een gedigitaliseerd werkproces en kampen met gezondheidsklachten. In alle gerechten zijn lokale implementatieteams aan het werk waarbij - in samenspraak met de Arbo-adviseurs - ook aandacht wordt besteed aan eventuele Arboklachten. Deze klachten worden onderzocht en meegenomen in de evaluatie van de proeftuinen. Het is mogelijk dat aan dit proces niet overal de noodzakelijke urgentie is gegeven. Daarom is deze urgentie herbevestigd én is de concrete afspraak gemaakt om binnen elk gerecht de huidige klachten te inventariseren. Met de lokale Implementatieteams, ook die van Straf, en de lokale Arbo functionaris wordt geïnventariseerd waar gezondheidsklachten voorkomen en worden passende maatregelen genomen.

Uitrol van GPS-maat (MK-zaken digitaal)

U wijst op de plannen om dit najaar grote strafzaken (MK-zaken) in Divos op te nemen en de noodzaak om hiervoor eerst een (andere) systeemaanpak te ontwikkelen met inbreng van ergonomische expertise. Naar uw mening is de enige juiste oplossing het 'on hold' zetten van deze plannen en de onderzoeken naar de passende systeemaanpak af te wachten.

Het lijkt me goed hier helder te schetsen dat er nog geen sprake is van uitrol, maar slechts van voorbereidingen hiertoe. Inherent aan deze voorbereidingen is aandacht voor de diverse aspecten die nog op orde moeten worden gebracht alvorens tot uitrol kan worden besloten. Eén van deze aspecten is de verantwoorde ergonomische status van de uitrol. Ik ben niet met u eens dat 'on hold' zetten van de plannen de enige juiste oplossing is. Naar mijn idee is de oplossing gelegen in het, in het kader van de voorbereidingen voor de uitrol, voorzien in de ergonomische aspecten van het digitaal werken met de grote strafdossiers (MK-zaken). Met de afspraken in het recente PRO én de urgentie op de stuurgroep Ergonomie zijn hierin stappen gezet. Het ontwikkelen van een plan van aanpak voor onderzoek wat nodig is om digitale interactie, lezen en navigatie door grote dossiers te optimaliseren, is één van de acties die de stuurgroep zal oppakken.

Eind april a.s. staat de koppeling GPS-Divos in de planning. Dit gaat slechts om de technische koppeling tussen het GPS-systeem (waar de dossiers in staan) en Divos (de 'dossierviewer' waarmee de rechtspraak in die dossiers kijkt). Van implementatie is nog geen sprake. Voordat kan worden besloten tot de (gefaseerde) implementatie van GPS-maat worden er pilots doorlopen in drie proeftuingerechten; Rotterdam, Den Haag en Noord Holland.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 april 2016
kenmerk UIT 9576 HRM&OO/KEI/PN
pagina 6 van 6

Na de pilots wordt het LOVS om advies gevraagd en wordt een adviesaanvraag voor de uitrol van GPS-maat aan u voorgelegd. Pas hierna wordt de beslissing over de implementatie van GPS-maat genomen.

Bij de go/no go-afweging wordt nadrukkelijk gekeken of er is voldaan aan de randvoorwaarden om goed en (ergonomisch) gezond digitaal te werken. Dit is een onderwerp van het implementatieplan. De implementatiemanagers zullen dit expliciet meenemen in hun inventarisatie van de ervaringen met digitaal werken in maatwerkzaken en grote (straf)zaken, uiteraard in relatie tot de uitwerking van de aanbevelingen van TNO, in overleg met de Stuurgroep Ergonomie. In de proeftuinen wordt ook gekeken naar welke schermen het beste voldoen.

Toelichting op stand van zaken Straf in COR-vergadering

Gelet op de door u geuite zorgen, specifiek voor Straf, kan ik mij voorstellen dat het wenselijk is u meer te betrekken bij de wijze waarop we voornemens zijn het digitaal werken verder in te voeren in de strafrechtspraak. De implementatiebegeleiders GPS-maatwerk zijn zeker bereid een presentatie te geven aan de COR en/of de COR-commissie KEI.

Nader overleg

Graag bespreek ik het onderwerp ergonomie verder met u in de Overlegvergadering van 9 mei a.s.

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van deze brief, dan verneem ik die graag van u.

Met vriendelijke groet,

mr. F.C. Bakker
Voorzitter Raad voor de rechtspraak